

**Житомирський
державний
університет імені
Івана Франка**

**Тернопільський
національний
педагогічний
університет імені
Володимира
Гнатюка**

**Київський
столичний
університет імені
Бориса Грінченка**

Littera Scripta Manet:

**Нові тенденції у перекладознавстві,
філології та лінгводидактиці у контексті
глобалізаційних процесів**

**Матеріали 3-ї Всеукраїнської науково-практичної
конференції здобувачів та молодих учених**

Житомирський державний університет імені Івана Франка,
5 листопада 2025 року

Житомир 2025

УДК 81'255:81'42:001.891
Н-76

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Житомирського державного університету
імені Івана Франка від «28» листопада 2025 року,
протокол № 22*

Рецензенти:

Антонюк Н. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Могельницька Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя Державного університету «Житомирська політехніка»;

Соловйова Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Littera Scripta Manet : зб. наук. пр. за матеріалами 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та молодих учених "**Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів**" / за ред. Полховської М. В., Борисенко Н.Д., Мосієнко О. В., Лисецької Ю. В. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2025. Вип. 11. 406 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, здобувачів та молодих учених «Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів», яка відбулася 5 листопада 2025 року в Житомирському державному університеті імені Івана Франка в межах відзначення Міжнародного дня науки. Теми доповідей охоплюють лінгвістичну, перекладознавчу та лінгводидактичну галузі.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, цитат,

власних імен, посилань на наукові та літературні джерела, інші відомості відповідають автори публікації.

Думка редакції може не збігатися з думкою авторів.

©Колектив авторів, 2025

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025

114. Сорока А. Institutional constraints and personal agency in the linguistic development of contemporary British royal discourse based on Prince William and Prince Harry's public speeches	325
115. Стаднік М.С. Переваги використання коміксів для формування англомовної лексичної компетентності учнів старших класів	328
116. Ступинець Х. В. Проблемні аспекти перекладу гумору в книзі Террі Пратчетта «Химерне сяйво»	330
117. Темборовська І. В. Фразеологічні одиниці з компонентом на позначення явищ природи: перекладацький аспект	334
118. Ткачук Ю. О. Стратегії доместикації та форенізації в українському перекладі роману Колін Гувер <i>It Ends With Us</i>	336
119. Толкач Б. О. Переосмислення філології в умовах трансформації ринку праці	339
120. Унгурян О.М. Роль контексту у відтворенні багатозначних слів у перекладі	342
121. Федірко С. А. Lexical Competence Of Primary School Students	345
122. Феттер М. Р. Особливості відтворення англомовних назв анімаційних фільмів в українському перекладі	348
123. Філоненко О. Житомирський державний університет імені Івана Франка Лексико-граматичні особливості перекладу субтитрів	352
124. Хома Р. І. Структурно-семантичні особливості англійсько-українського перекладу військових неологізмів	355
125. Хурс С. С. Категорія умовності в сучасній лінгвістиці: до питання семантичних та граматичних ознак	358
126. Цісар А. О. Інтерсеміотична природа драми: переклад сценічних приміток та прагматичних компонентів	361
127. Чайковська А. Т. Прийоми перекладу стилістичних засобів у промові Сергія Жадана на врученні Премії миру	364
128. Чепелєва Г. Б. Проблема міжкультурної адаптації гумору в художньому перекладі	367
129. Шакланова Є. О. Проблема ретрансляції культурних реалій у художньому перекладі	369
130. Шамрай Т. В. Переклад пісень через призму культурних відмінностей	372
131. Шароватова М. С. Developing Students' Foreign Language Speaking Competence in the Process of Cooperative Communication in the EFL Classroom	375
132. Шаясюк С. С. Rendering Cultural Allusions In the Children of Paradise by Camilla Grudova	378
133. Швидка-Плитус С. В. Комунікативні стратегії англійськомовних запозичень в сучасній іспанській мові на матеріалі мережі TikTok	382
134. Шевцова А. Ю. The Role of the Idioms Etymology and Origin in Their Correct Understanding and	384
135. Шеремета І. В. Когнітивна метафора страху в українських перекладах сучасної англомовної прози	387

Чепелева Г. Б.
гр. МАУП-26
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.ф.н, доцент Загородня Л. З.

ПРОБЛЕМА МІЖКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ ГУМОРУ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Робота присвячена аналізу особливостей міжкультурної адаптації гумору в художньому перекладі. Гумор багатостороннє та складне явище—у ньому поєднуються мовні, когнітивні та культурні чинники. Саме через це передача комічного іншою мовою часто сповнена різноманітних труднощів, пов'язаних з відмінностями у культурах, баченні та сприйнятті світу, системі цінностей і комунікативних нормах.

Ключові слова: гумор, переклад, міжкультурна адаптація, комічний ефект, стратегія перекладу.

Основний текст.

Гумор—це важливе явище у людській культурі, що посідає значуще місце в художніх текстах. Часто комізм виконує не лише розважальну, а й соціальну, психологічну та комунікативну функції. Проте в умовах міжкультурних відмінностей перекладач стикається з проблемою збереження комічного ефекту: те, що викликає сміх у представників однієї культури, може бути неприйнятним, незрозумілим або ж просто несмішним для іншої.

Особливо складні для перекладу є каламбури, культурні алюзії, іронія, сарказм, а також гумор, який побудований на грі слів чи фонових знаннях (культури або окремої людини). Часто буквальний переклад призводить до втрати гумористичного потенціалу. Саме тому перекладач повинен вдаватися до міжкультурної адаптації—відтворення комічного ефекту шляхом добору необхідних засобів у мові перекладу з урахуванням культурних очікувань та особливостей реципієнта[1, с. 92].

Серед основних стратегій перекладу гумору можна виділити:

- Еквівалентний переклад. Він використовується якщо в мові перекладу існує відповідний комічний образ, вираз тощо;
- Адаптацію. Такий метод застосовується задля часткової зміни змісту, аби зберегти функції гумору;
- Компенсацію. Комічний ефект може бути втрачено в одному місці, проте відновлено в іншому;
- Омісію або заміну культурно маркованих елементів. Це відбувається коли фрагменти та комічні одиниці зовсім не піддаються перекладу.

Наприклад, у перекладі англomовних фільмів або творів “локальні” жарти часто замінюють оригінальні культурні реалії мовного середовища для якого створюється цей переклад (замість британських або ж американських образів з’являються ті, які відомі українському споживачу). Саме такі зміни дають змогу зберегти комізм, навіть попри те, що конкретна алюзія втрачена[2].

Отже, міжкультурна адаптація є невід’ємною складовою перекладу гумору, адже саме завдяки ній відбувається збереження комунікативного ефекту, а не лише формальна, сира точність. Успішний переклад гумору вимагає не буквальної точності, а глибокого розуміння обох культур, творчого підходу та здатності перекладача виступати посередником між ними.

Висновки. Міжкультурна адаптація гумору є однією з найскладніших проблем художнього перекладу. Саме вона потребує від перекладача не тільки мовної компетентності, але й високого рівня культурної обізнаності, глибоких фонових знань та почуття стилю. Ефективне відтворення гумору полягає у збереженні комічного впливу на реципієнта, навіть якщо для цього доводиться частково змінювати форму або зміст вислову. Отже, переклад гумору—це баланс між точністю та креативністю, між культурною вірністю і комунікативною ефективністю.

Література

1. Підгрушна О. Г. Специфіка перекладу гумору на межі англійської та української культур [Електронний ресурс]. Science and Education a New Dimension. Philology. 2015. Vol. III(10), Issue 47. Режим доступу: [Pidgrushna-O.G.-](#)

2. Зелінська В. Лінгвокультурна характеристика перекладу українського та англійського гумору [Електронний ресурс] / Вікторія Зелінська. 02.06.2020. Науковий блог Національного університету “Острозька академія”. Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/linhvokulturna-harakterystyka-pere/>

Шакланова Є.О.

гр. 4зП

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Наук. керівник – к.ф.н., викладач Довгань О.В.

ПРОБЛЕМА РЕТРАНСЛЯЦІЇ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У сучасному світі художній переклад відіграє важливу роль як засіб міжкультурної комунікації: так, перекладач виступає посередником між різними національними культурами. Зокрема, саме через діяльність останнього літературні твори перетинають мовні та культурні межі, відкриваючи читачам нові світи й способи мислення. Як зазначає , Т.О. Лелека [1, с. 246-247], занурення перекладача у світ нових культурних образів — це те саме, що усвідомлення нової реальності, у якій існує зовсім інша мовна картина світу зі своїми вимірами.

Сучасні дослідження підтверджують вищезазначену думку, наголошуючи на тому, що перекладач у наші дні діє у просторі «гібридних ідентичностей», де межа між «своїм» і «чужим» стає дедалі умовнішою. Внаслідок цього переклад розглядають формою транскультурної медіації, у межах якої перекладач створює новий культурний простір між двома мовами та системами цінностей (у тому числі, мовними і національними картинами світу). [2], [3].

Зазначимо, що існує ціла низка перекладацьких викликів, серед яких головним, на нашу думку, є проблема культурних реалій. Останні можуть бути словами, поняттями та образами, у яких відображено досвід певного народу, його побут, історію, традиції. Саме тому, Bassnett, S., Lefevere, A. [4, p. 10]